

-AȘTINĂ, VARIANTĂ SAU SUFIX?

IULIA MĂRGĂRIT

Afixul menționat în titlu apare sporadic în literatura de specialitate, mai ales ca variantă, fapt diagnostic pentru poziția lui în sistemul derivativ. Ocurențele sale reduse se explică printr-o anumită dependență a acestuia de un sufix tutelar, *-iștină*, în relație cu care este, de regulă, prezentat. Raportul paronimic *-iștină* / *-aștină* pare să motiveze ierarhia stabilită, astfel încât cel dintâi face obiectul prezentării, iar cel de al doilea rămâne în plan secund și fără prea multe explicații.

Întocmai procedează Fl. Sădeanu 1962: 49, 69 ocupându-se de suf. *-iștină*. Îl identifică în câteva formații lexicale **1.** nume de plante (în număr de 8): *baraboșiștină* „cultură de *baraboi* «cartofi»”, var. *barabuliștină* „cultură de *barabule* «cartofi»”, *bobiștină* „teren cultivat cu *bob*”, *cânepiștină* „holdă de *cânepă*”, *curechiștină* „cultură de *curechi*”, *cucuruzaștină* „holdă de *cucuruz* «porumb»”, *mălăiștină* „holdă de *mălai* «porumb»”, *măzăriștină* „loc semănat cu *mazăre*”, *rogozaștină* „luncă invadată de *rogoz*” și, în mult mai puține (în număr de 1). **2.** nume de lucruri: *gunoiștină*. Formantul *-iștină* este integrat și discutat de autoarea menționată la clasa derivatelor colective.

După cum se poate observa, în grupa 1., relativ unitară din punctul de vedere al derivativului, au fost incluse și 2 formații cu particula *-aștină*, *cucuruzaștină* și *rogozaștină*, tocmai prin considerarea variantă a afixului în discuție. În legătură cu cele două particule, anterior, G. Pascu, *Suf.* a reținut, în inventarul său, exclusiv, *-iștină*, exemplificat prin *curviștină* (*Șez.*, III, 34), iar pentru randamentul particulei trimite la *cânepiștină*, deși situația, celor două exemple este diferită, din punctul de vedere al accentului. Șt. Pașca 1948: 81, tratându-le global, imaginează un traseu „al devenirii”, dar fără rezolvare: „Nu ne putem explica trecerea **-iștină** > **-aștină**”. La rândul său, C. Tudose, *Derivarea* 45 amintește, în trecut, *-iștină*, iar pentru *-aștină*, limitează comentariul la răspândire: Transilvania nord-vestică pentru atestările *cucuruzaștină* și *lăzaștină*.

Revenind la afixul din titlu, precar reprezentat în bibliografie, am extins exemplificările, în acest caz, cu următoarele unități: *cosaștină* „holdă cosită pentru nutreț, loc cosit de curând” (Câmpia Ardeleană – DA, Pașca, Gl.); *împărtaștină* „împărțire” DA; Papahagi, M., 223: *Ne-o făcut împărtaștină la loc; despărtaștină* „despărțire, despărțenie, despărțeață” (Todoran, *Vâlcele*, 66: *Poate amu, după despărtaștină s-o ducem mai bine*); *lăzaștină* cu glosa „laz”, înregistrat în Trans.

FD, XXXVIII, București, 2019, p. 67–74

(Tudose, *Derivarea*, 45); *văraștină* „cuptor pentru ars var” (*Lexic reg.* I, 25, Baia Mare, DLR), *vătaștină* „parte a stânei unde stă vătaful” (Farcaș, *Lexic*, 27), dar și înv. în Mold. „suprafață de teren care aparține satului sau bisericii în urma arendării acesteia de la un proprietar” (DLR s.v.); *zăgaștină* „zăgaș (= zăgaz)”: **Zăgaștină** (în Ardeal) e o pânză de rețea în forma unui gard... de lățimea adânciturii apei, în care se pescuiește de regulă. (Atila, P., 117, după DLR). Între ultimele exemple, afiliabile, majoritar, grupei 2. de derivate, de la nume abstracte și de lucruri, am inclus *cosaștină*, ca fostă fâneată, „calitate” dobândită în urma cositului. Prin pierderea nutrețului aferent, *cosaștina* a devenit un teren (= lucru), valorificabil în domeniul agriculturii. În aceeași situație și *lăzaștină*, cf. *laz* „teren de curând defrișat pentru a fi transformat în pășune”.

Reluând observațiile Fl. Sădeanu cu privire la derivativul *-iștină*, amintim caracteristicile semnalate: **1.** structura acestuia, de altfel suficient de transparentă. Alcătuit din alte două afixe, prin analiza *-iște* + *-ină*, corespunzătoare formei compuse *-iștină* (Pașca, *id. ib.*), se rezolvă, implicit, și problema originii. În această direcție, este oportun să adăugăm următoarele: 1. derivatelor cu particula *-iștină* le corespund, în calitate de sinonime, derivate preexistente cu *-iște*: *baraboșiște* (Sădeanu 1962: 80), *barabuliște* (Bucov. DA s.v.), *bobiște* (Sălaj, DA s.v.), *cânepiște* (DA s.v. *cânepă*), *curechiște* (DA s.v.), *mălăiște* (Dobr. și Maram., DLR s.v.), *rogoziște* (regional, DLR). Altfel spus, formațiile în *-iște* se definesc ca derivate primare, cele în *-iștină* ca derivate secundare sau suprasufixate. **2.** semantismul colectiv, invariabil, de la caz la caz. Acestuia, prin conturarea unui nou (sub)sens i se adaugă, pe lângă pluralitatea plantelor definite de baza derivativă, numele culturii în ansamblu, al locului unde există sau au existat acestea. **3.** repartiția dialectală a derivatelor comentate. „Atestate numai în nordul Ardealului sau (două dintre ele: *mălăiștină* și *barabuliștină*) în nordul Moldovei” (Sădeanu 1962: 50), formațiile cu suf. *-iștină* tind să se extindă numeric prin atragerea de noi baze derivate.

În ceea ce privește apariția formantului *-iștină*, mai precis, modalitatea de cristalizare a acestuia, considerăm că, pentru început, relația sinonimică dintre componentele sale, respectiv *-iște* și *-ină*, ar fi putut precipita intersectarea unora dintre derivatele corespunzătoare, favorizând, astfel, contaminația. În acest sens, avem în vedere un caz anume: *mălăiște*, după DLR 1. (Dobr., Maram.) „loc cultivat cu mei sau porumb”, consemnat în *Gl. reg.*, din fostele raioane Vișeu și Reghin – Maramureș. 2. (Transilv., Munt.) „loc pe care a fost cultivat mei sau porumb” și *mălăină* „porumbiște” (v. DLR s.v.), semnalat în partea nordică a Transilvaniei (fostul raion Jibou – MAT. DIALECT, I, 212), dar și în partea estică a provinciei, după cum probează *Gl. reg.* care a înregistrat lexemul din fostul raion Vișeu. Semnificativ este faptul că *mălăiște* și *mălăină* au fost notate din aceeași localitate, Moisei – Vișeu (*Gl. reg.* s.v.), ceea ce confirmă posibilitatea de suprapunere a derivatelor respective, cu rezultatul, *mălăiștină* „porumbiște”, fără să existe impedimentul distanței. *Mălăiștină* figurează în DLR, cu mențiunea „prin

Transilv.”, atestat fiind în MAT. DIALECT. I, 285 din fostul raion Bistrița, Cluj, de asemenea în *Gl. reg.*, din fostul raion Toplița. Verificând celelalte formații cu *-iște*, se poate constata că nici una dintre ele nu a dezvoltat un dublet pe baza derivativului *-ină*. Atestarea posibilității de suprapunere, în cazul discutat, a fost criteriul pe baza căruia ne-am oprit la *mălăiștină*.

Odată modelul creat, cu adaosul *-ină*, noul element afixal, *-iștină*, ca derivativ secundar, sensibil mai pertinent, prin cumulul de formanți, față de creațiile monosufixale în *-iște*, se va extinde la acestea din urmă: *baraboșiștină* < *baraboșiște*, semnalat de Șt. Pașca 1948: 65, *bobșiștină* < *bobșiște*, identificat în Sălaj (v. DA s.v. *bob*), *cânepiștină* < *cânepiște*; *măzăriștină* < *măzăriște* (Sălaș-Hațeg, Pașca, *op. cit.*, 76, DLR s.v.). Indiscutabil, pentru crearea derivatelor în *-iștină* a fost nevoie de un prototip care să declanșeze remodelarea în cadrul seriei alcătuite din derivate primare cu suf. *-iște*. Dată fiind frecvența și importanța *mălăiului* „meiului” sau „porumbului” (conform celor două accepții ale cuvântului), în economia rurală, se înțelege rolul care i-a revenit cuvântului suprasufixat. După cum a remarcat Ștefan Pașca 1948: 65, modificarea a corespuns „tendenței de a întări derivatul cu un sufix în plus”. Cu acestea credem că observația s-ar cuveni limitată, în cazul de față, la formațiile în *-iștină*. Pentru cele cu tranșa finală *-aștină*, s-ar putea să fie vorba nu de o simplă variantă fonetică, de altfel, inexplicabilă, cum deja s-a remarcat, ci de un fapt cu o altă proveniență.

Pe lângă lexemele *cosaștină*, *cucuruzaștină*, *împărțaștină*, *despărțaștină*, *lăzaștină*, *rogozaștină*, *văraștină*, *vătaștină*, *zăgaștină*, DI, din rațiuni stricte privind alcătuirea lucrării cu caracter de repertoriu lexicul general, include în serie *șaștină*, după cum impunea criteriul formal. În consecință, am preluat cuvântul cu valoarea unei sugestii demne de tot interesul. DLR înregistrează *șaștină* ca variantă s.v. *șestină*¹, regional, cu accepțiile următoare I. 1. „șes, tăpșan”. 2. „platou (pe munte sau pe deal)”. II. (prin sudul Olteniei, în forma *șaștină*) „podină, platformă plutitoare pe care se instalează moara de apă”. CADE indică exclusiv var. *șeștină* s.v. *șestină*¹, cu o repartiție mult mai precisă: Olten., Tr.-Carp. Ca etimon, după DLR, cuvântul s-ar explica prin *șest* + suf. *-iștină*, cu aportul haplogiei.

Atestările pentru *șestină* datează de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de al XIX-lea (*Era plină largă șestină a Eghiptului, unde se număra până la douăzeci și doao de mii de cetăți* – Maior T. 30/26, după DLR). Pentru a explica originea cuvântului, într-un mod mai convingător decât DLR, am apelat la argumente de ordin formal și semantic. Beneficiind de posibilitatea analizei „la prima vedere”, ne-am oprit la aceeași bază derivativă, dar în varianta cu epiteză, *șes(t)* înregistrată de DLR (*Oile erau... pe locul de pășune, pe șest*. Vuia, Păst., 27), alături de o alta *șăs* (*Târg despărțit în două, o parte pe un deal și alta pe șăs* – Kogălniceanu, S. 9 – după DLR), cu pl. *șăsuri*. (*Isus au zis: să ste*

¹ Vezi accepțiile pentru *mălai* în DLR: 1. Mold. și Transilv. și în sintagmele *mălai mărunt*, *mălai mărunțel*, *mălai roșu* „mei”. 2. Trans. și Maram. „porumb”.

soarile... și luna pre **șăsur**. GCR 62/17, după DLR), și o particulă *-ină*, a cărei atașare ar trebui să răspundă unei motivații. Întrucât *șestină* desemnează un „loc șes(t), neted, plat, situat la înălțime, corespunzând chiar unei depresiuni, în raport cu împrejurimile”, în conturarea sa, de la „punctul de plecare”, șes(t) (*șăs*), derivatul ar fi putut urma un model sinonimic, care să justifice atașarea tranșei finale *-ină*. Orientându-ne după poziționarea specifică, „platou de munte sau de deal” și sensul 3. indicat în DLR s.v. *șestină* 1. „podină, platformă plutitoare...” am identificat, în același dicționar, lexele căutate: *podină* 3. (prin Olt., prin Munt. și prin Bucov.) „suprafață plană în regiune de munte sau de deal; regiune de șes mai înalt”: *E interesant acest sat, dar nu pentru el însuși, ci pentru podina pe care odihnește* – Galaction, *Opere*, 119, după DLR). Prin urmare, ipoteza unui reper nominal, cu rol hotărâtor în conturarea lui *șestină*, prin potențialele etape *șăstină*, în urma asimilării progresive [ș] – [s] – [ș] – [ș]: *șăstină*, iar prin disimilare vocalică regresivă [ă] – [ă] > [a] – [ă]: *șăstină*, s-ar confirma prin *podină*. Se înțelege că suprafața plană, exprimată metaforic de *podină* este specifică formelor de relief deluros-muntoase. Același cuvânt *șăstină*, în var. *șestină*, figurează în *Gl. reg.*, „platou”, consemnat din împrejurimile orașului Vatra Dornei și în *Lexic reg.*, I, 84 „loc șes”, cules din Argeș. În aceste condiții, ipoteza derivării analogice a bazei șes(t) după *podină*, împrumut vechi slav, pare plauzibilă. După acesta din urmă s-ar fi creat sinonimul *șestină* pentru a defini, dintr-o altă perspectivă, cea a înălțimii, întinderea netedă, „un loc șes mai special, distinct ca poziție geografică de cel obișnuit”. Dat fiind relieful în zonele submontane, astfel de spații erau valorificate pentru practicarea agriculturii. În legătură cu domeniul de activitate respectiv, corelăm varianta *șăstină*, înregistrată de Coman, *Gl. pentru Vlașca*, cu un semantism pus sub semnul întrebării, chiar de către autor, „adâncitură(?)” Definiția ar fi impus determinarea necesară, prin raportare la înălțimile înconjurătoare. Aceeași formă, *șăstină*, și cu același înțeles, dar la altă „scară” a fost consemnată în DGS III, pe baza ALRR – Munt. și Dobr., h. 602 „arătură adâncă, cu brazde groase”, pentru Teleorman, comunicând, indirect, calitatea terenului care permite o asemenea operație, iar pentru Dâmbovița (h. 551, *ibid.*), sensurile „teren plat, șes” și tot pentru același județ, „curmătură de deal” (h. 549, *ibid.*), dar pentru altă variantă fonetică: *șeștină*, pl. *șeștini*. Alte surse dețin în corpusul de termeni *șestină* „loc mlăștinos” pentru zona Sibiului (*Lexic reg.*, II, 63) sau Argeș (v. *Gl. Argeș*), subînțelegându-se poziția joasă a acestuia, definitorie pentru un teritoriu a cărei calitate de bază, „loc neted” (Pașca, *Gl.*), a fost estompată de apă.

Dacă admitem că *șestină*, în var. *șăstină*, ca lot agricol, a ocazionat litigii generate de *sucesiune*, încheiate prin *împărțire* de terenuri sau de *împărțire* a recoltei, în astfel de circumstanțe, cele două vocabule, frecvent manevrate în structuri potențiale, ca de pildă *împărțirea de (la) șăstină*, ar fi putut sfârși prin aglutinare într-un nou cuvânt *împărțăștină*: *Pă când i colo la-mpărțăștină, îi numără porcii, cela-i cu coada-ncovoiată, cela-i-ncovoiată, până la nouă...* (Bârlea, AP III, 231). În mod fatal, tranșa finală a cuvântului rezultat se înscrie în

relație paronimică cu suf. *-iștină*, din seria mai sus prezentată, evident fără să fie variantă în raport cu acesta. Practicată pentru o cultură de *cucuruz*, *împărtaștina* ar fi determinat, prin contiguitate, un nume nou: *cucuruzaștină*. Cuvântul ar fi putut apărea la fel de bine din virtuale structuri cum ar fi *cucuruzul din șaștină*, avându-se în vedere cultura din spațiul respectiv. Ca fenomen specific oralității, contragerea (ca și contaminația) ar fi dus la crearea unui nou lexem, *cucuruzaștină*, credibil prin secvența terminală, foarte apropiată de afixul *-iștină* din numele altor culturi agricole: *bobîștină*, *cânepiștină* etc. Dacă pentru început a definit holda de *cucuruz* de pe un teren depresionar, cu timpul, detaliul referitor la forma de relief a început să se șteargă, astfel încât s-a păstrat determinarea prin plantă: *Ras proaspăt, încălțat cu obiele albe de pânză și cu straița de piele în spate, ca un târgoveț, bătrânul venea pe marginea cucuruzaștinii și, când îi răsări înaintea nora, tresări* (Dan, UB, 6). Întâlnirea neașteptată a personajelor a avut loc pe extremitatea unei culturi anume, de *cucuruz*, indiciu relevant pentru cei familiarizați cu locurile. Ulterior, strămutarea aceleiași operații – *împărtaștina*, într-un spațiu „cosit”, (= *cosiște*) ar fi dus la o redefinire a acestuia din urmă: *cosaștină*. Pentru conturarea noului lexem, avem în vedere și „impactul” *cosire/împărtaștină*, cu rezultatul *cosaștină*. DA înregistrează *cosaștină* într-un articol distinct (preluând situația din Pașca, Gl.), cu explicația „derivat din *cosi*. Pentru sufix cf. și *cânepiștină*, *împărtaștină*, *cucuruzaștină*”. Tratatând nediferențiat *-iștină*, *-aștină*, DA inserează *cosaștină* și *cosiștină* în același articol în calitate de deverbale (v. DA s. v. *cosaștină*). Corelarea acestora cu o bază verbală contrazice calitatea de afix nominal a celor doi formanți *-iște* și *-iștină*. În plus, nu excludem încă o ipoteză: tăierea plantelor dintr-o *cucuruzaștină*, după efectuarea culesului, pentru a asigura hrana animalelor, dar și combustibilul din gospodărie, ar fi putut determina, prin similitudine aceeași operație, în același scop, într-un crâng (= laz), devenit astfel *lăzaștină*. Semnificativ ni se pare faptul că pentru *cucuruzaștină* nu a fost atestat dubletul sinonimic în *-iștină*, cum ar fi fost firesc în cadrul relației sufix/variantă. Aceeași situație și pentru *lăzaștină*, care nu dispune de o formație preexistentă în *-iștină*. În schimb, inexistența acestora ar pleda pentru originile diferite ale celor două particule: *-iștină* / *-aștină*.

Sfera semantică a lexemului *cucuruzaștină* s-a diversificat, prin dezvoltarea mai multe sensuri. În momentul inițial, cum era și firesc, a definit o cultură de *cucuruz*, nu oarecare, ci una amplasată în *șăștină*. Detaliul esențial, de altfel, pentru început, s-ar fi subînțeles, fiind evocat de forma cuvântului, cel puțin acolo unde avea curs lexemul *șăștină*. Cu timpul, amănuntul a fost pierdut din vedere, pentru vorbitori fiind prioritar felul, specificul culturii, conferit de plantă. Ca o consecință firească, s-a conturat un alt semantism, menționat de Pașca, Gl.: *cucuruzaștină* „locul unde a fost semănat *cucuruzul*”, înregistrat din Frata, Turda. Prin raportare la accepția inițială „holda de *cucuruz* din *șăștină*”, terminologic devenită *cucuruzaștină*, se impune să interpretăm ultimul sens amintit, o achiziție ulterioară, poate după *miriște* „teren agricol de pe care s-a recoltat grâul”. Dacă mai adăugăm

faptul că fostul împrumut din bulgară (*meriște*) a dobândit o nouă formă *miriștină*, prin atracția derivatelor, nume de culturi în *-ină*, atunci se va înțelege că în procesul de îmbogățire a vocabularului, cuvintele se influențează unele pe altele decisiv. Reținut mai întâi din Sălaj, în *Chestionarul* lui Hasdeu, mai apoi de CADE și DLR, pentru Transilv. (*După ce secerară o postată bună, adunară snopii la un loc și sloboziră vitele pe miriștină* – Pop-Reteganul, după DLR) și pentru aceeași zonă, din fostul raion Jibou în MAT. DIALECT., I, 212, *miriștină* s-ar putea explica sub impulsul lui *mălăină, mălăiștină*. Cert este că acesta din urmă figurează în DLR cu două accepții, ca element regional: 1. „porumbiște”. 2. „loc de pe care s-a recoltat porumbul și pe care au rămas numai cotoarele”. Acest ultim sens, împreună cu *miriștină*, a fost obținut încă de Hasdeu, ca răspuns, din aceeași localitate din Sălaj. Să mai adăugăm că *miriștină*, aparent, poate fi asimilat derivatelor cu acest sufix compus, dar, conform analizei, *miriște* (împrumut din bulgară) + suf. *-ină*, ar constitui un abuz.

Dacă, majoritar, derivatele în *-iștină*, ca și cele în *-aștină*, definesc locul după o plantă anume (*cucuruzaștină, rogozaștină*), există altele care prezintă aceeași proprietate, elementul definitiv fiind însă în afara regnului vegetal (*gunoi > gunoiștină* – pentru Sălaj v. DA; *var > vărăștină*, chiar ființă, *vătaștină < vătajniță* (după DLR). Ultimul derivat, creat, probabil, prin înlocuire de sufix, dar și cu aportul haplogologiei (cf. *vătaș + -aștină*), cu mențiunea „înv.”, după același dicționar, desemna „suprafața de teren care aparținea satului sau bisericii, în urma arendării acesteia de la un proprietar”. S-a numit, treptat, cu sufixe diferite, mai întâi, *vătăjniță*, apoi, cu substituție de sufix, *vătaștină*, după persoana *vătafului* a cărui reședință (= loc de activitate) era.

Cât privește *zăgaștină*, cuvânt cu dificultăți de analiză, cu etimologie nesigură în DLR, deși cu posibilitatea de a identifica o bază probabilă, *zăgaș* – după amintitul dicționar „învechit”, semnificând „șanț”, „făgaș de ploaie” (Făgăraș), „zăgaz” (Munt.) – cu înțelesul „rețea cu ajutorul căreia se separă un spațiu pentru pescuit în apă”, operația de realizare a acestuia presupune *despărtaștina* (formație analogică după *împărtaștină*). În fapt, este vorba despre două cuvinte angajate într-o potențială contaminație: *zăgaș, zăgaz + despărtaștină > zăgaștină*. Încercarea de analiză demonstrează modul atipic de creare a cuvântului, cu nimic mai prejos decât celelalte cu aceeași secvență terminală. Autonomia formantului s-ar putea verifica prin cazurile de separare clară: bază + formant, în condiții de derivare primară și de acțiune deplină a acestuia.

Alături de *-iștină, -aștină* creează impresia unui afix. La o minimă verificare, statutul său se confirmă. Acolo unde analiza eliberează baza corespunzătoare și derivativul, am putea crede că suntem îndreptățiți să calificăm *-aștină* drept afix. Urmărirea formațiilor în *-aștină* a arătat diverse posibilități de creare a cuvintelor cu secvența finală în cauză, fără să se înscrie în procesul de derivare. Posibilitatea de a identifica modele analogice, acolo unde nu există derivate paralele în *-iște* (*lăzaștină* după *cucuruzaștină*, ca și *zăgaștină*, după *despărtaștină, împărtaștină...*) impune o anumită rezervă în recunoașterea fermă a unui nou afix. Totuși, relația paronimică

-iștină / -aștină, și poziția consolidată a formantului *-iștină*, în sistemul derivativ popular, constituie argumente pentru promovarea lui *-aștină* în corelație cu *-iștină*.

Am putea afirma că ultimul formant a cunoscut o adevărată ofensivă, subsumându-și anumite derivate, compatibile formal. Amintim în acest sens *meriză* s.f. „loc de odihnă pentru animale la prânz”, cu etapele derivate *meriziș* „idem” (cf. Frâncu, Candrea, Moșii, 102, s. v. „locul unde stau vitele în timpul căldurii când nu pot paște din cauza năduvului [sic!]. Locul e îngrădit sau neîngrădit în pădure la umbră”), *meriziște* și punctul „terminus” *meriziștină*. DLR indică pentru acesta din urmă analiza *meriză* + suf. *-iștină*, deși este precedat de *meriziște* și *meriziș*, analizabile prin aceeași bază, dar cu afixele *-iș*, *-iște*. Pe de o parte, între *meriză* și *meriziștină* nu există deosebiri de sens, ci numai de formă prin adaosul a trei formanți. Pe de altă parte, familia lexicală citată probează desăvârșirea „în trepte” a derivativului *-iștină*, în acest caz. De aceea, firesc este să se analizeze *meriziștină*, cel puțin prin baza *meriziște* + suf. *-ină*, omițând *meriziș*, și nu prin *meriză*. Abia cu acest din urmă derivat se conturează integral formantul *-iștină*.

Pentru particula *-aștină*, traseul de conversiune în afix ar pleca de la cuvântul care prezintă posibilitatea de identificare a acestuia, *cucuruzaștină*, atestat pentru prima oară în *Lexiconul de la Buda*. Prin importanța sa, ca plantă fundamentală, pentru hrana regnului animal, ar fi îndeplinit rolul unui model, al unui reper. Creat, ipotetic, prin contaminație *cucuruz* + *șăștină*, acesta ar fi putut constitui prototipul pentru unele formații ulterioare prin separarea unui nou formant: *-aștină*. Activarea acestuia ar părea că se produce în cazul bazelor care în structura fonetică conțin vocalele *a*, *ă*, *o*: *cosaștină*, *despărșăștină*, *împărșăștină*, *lăzaștină*, *rogozaștină*, *văraștină*, *vătaștină*, *zăgaștină*. Din enumerare lipsește *cucuruzaștină*, atipic prin structura fonetică, pe care l-am considerat, virtual, cap de serie. În cazul discutat posibilitatea separării clare a componentelor, la analiză, *cucuruz* + *-aștină*, ne pune în fața unui formant necunoscut. Pentru a-l explica am recurs la crearea prin contaminație (v. *supra*). Prin raportare la *-iștină* ale cărui baze derivate prezintă, pentru aceleași condiții, vocalele *-e*, *-i*: *baraboșiștină*, *curechiștină*, *cânepiștină*, *mălăiștină*, particula *-aștină* pare o variantă. De aici, aprecierea Fl. Sădeanu în acest sens. Întrucât, în mod întâmplător *-aștină* s-a desprins ca formant, în condiții de independență față de *-iștină*, mai firesc ni se pare statutul său de sufix autonom. Posibilitatea separării acestuia în unele formații (*lăzaștină*, *văraștină*) constituie un argument pentru calitatea de afix și nu de variantă.

IZVOARE ȘI LUCRĂRI DE REFERINȚĂ

- ALRR – Munt. și Dobr. V *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia și Dobrogea*, București, vol. V, de Teofil Teaha (coord.), Bogdan Marinescu, Nicolae Saramandu, 2007.
Bârlea, AP III Ovidiu Bârlea, *Antologie de proză populară epică*. [Vol.] III. [București], Editura pentru Literatură, 1966.

- CADE I. - Aurel Candrea – Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat*. Partea I: *Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi* de I.-Aurel Candrea. Partea II: *Dicționarul istoric și geografic ilustrat*, de Gh. Adamescu, București, Editura Cartea Românească, [1926–1931].
- Coman, Gl. Petre Coman, *Glosar dialectal*. București, Monitorul Oficial și Imprimeria Națională, 1939 (Academia Română, Memoriile Secțiunii literare. Seria III, tomul IX, mem. 5).
- DA Academia Română, *Dicționarul limbii române*, București, 1913–1948.
- Dan, Pavel Dan, *Urcan bătrânul*. Nuvele. București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1938.
- DGS III *Dicționarul graiurilor dacoromâne sudice*. Volumul III, Literele P–Z, București, 2011, coord. Maria Marin.
- DI *Dicționar invers*, București, 1967.
- DLR Academia Română, *Dicționarul limbii române* (DLR). Serie nouă, București, 1965 ș.u.
- Farcaș, *Lexic* Ioan-Mircea Farcaș, *Lexicul subdialectului maramureșean*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2009.
- Frâncu, Candrea, M Teofil Frâncu și George Candrea, *Românii din Munții Apuseni (Moșii)*. Scriere etnografică cu 10 ilustrațiuni în fotografie, București, Tipografia Modernă, 1888.
- Gl. Argeș D. Udrescu, *Glosar regional Argeș*. București, Editura Academiei, 1967.
- Gl. reg. V. Arvinte, D. Ursu, M. Bordeianu, *Glosar regional* [București], Editura Academiei, [1961].
- Lexic reg. I, II *Lexic regional*, I, redactor coordonator: Gh. Bulgăr, 1960 (Societatea de Științe Istorice și Filologice).
- MAT. DIALECT. I *Materiale și cercetări dialectale*, [vol.] I [București, 1960] (Academia Română. Filiala Cluj. Institutul de Lingvistică).
- Pascu, *Sufixe* Dr. G. Pascu, *Sufixele românești*. Edițiunea Academiei Române, București, 1916.
- Pașca, *Gl.* Ștefan Pașca, *Glosar dialectal*, alcătuit după material cules de corespondenții din diferite regiuni. București, Cultura Națională, 1928. (Academia Română. Memoriile secțiunii literare. Seria III. Tom. IV. Mem. 3).
- Pașca, 1948 Ștefan Pașca, *Contribuții toponomastice* în „Dacoromania”, XI, 1948, p. 60–102.
- Sădeanu, Fl. 1962 Florența Sădeanu, *Sufixele colective din limba română, cu specială privire asupra repartiției lor*, în *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor*, vol. al III-lea, p. 41–81.
- Șez. I. ș. u. *Șezătoarea*. Revistă pentru literatură și tradițiuni populare. Director: Artur Gorovei. Fălticeni. Anul I (1892) ș. u.
- Todoran Romulus Todoran, *Material dialectal. II Graiul din Vâlcele* (Raionul Turda) în MAT. DIALECT. I, p. 143–200.
- Tudose, *Derivarea* Claudia Tudose, *Derivarea cu sufixe în româna populară*, București, 1978.

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
 „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”,
 București, Calea 13 Septembrie nr. 13